

Eeva Öörni: Selkeä kieli, toimivat tekstit – opas asiakastekstien käytettävyyteen

Sisällys

Alkusanat

Johdanto: Kenelle ja mihin tästä kirjasta on hyötyä?

Luku 1: Aikamme janoaa selkeää viestintää

Palvelujen digitalisoituminen

Tekstien moninaistuvat käyttötilanteet

Silmäilevän lukutavan yleistyminen

Väestörakenteen muuttuminen

Lukutaidon heikentyminen

Saavutettavuusvaatimukset ja muu lainsäädäntö

Harhaanjohtavan tiedon lisääntyminen

Hyvän asiakaskokemuksen tavoittelu

Organisaatioiden tarve tehokkuuteen

Ilmastovaikutus

Lähteitä

Luku 2: Mitä selkeiden tekstien tekeminen vaatii?

Asiakaslähtöinen asenne on kaiken A ja O

Tarvitaan myös tietoja ja taitoja

Teksteihin pitää saada käyttää aikaa

Luku 3: Käsitteiden kirkastusta: selkeys, käytettävyys ja saavutettavuus

Käytettävyys ja selkeä kieli, saavutettavuus ja selkokieli

Selkeän kielen ISO-standardi

Mitä tekstin käytettävyys tarkoittaa käytännössä?

Tekstin silmäiltävyys helpottaa tiedon löytämistä

Lyhyet virkkeet ovat helpommin ymmärrettäviä

Ymmärrettävä teksti käyttää lukijalle tuttuja sanoja

Miellyttäväksi koettu teksti kertoo lukijalle olennaisen – sopivalla sävyllä

Ei käytettävyyttä ilman käyttäjää

Asiakkaiden osallistamisen ja tiedonkeruun tapoja

Tämän kirjan näkökulma tekstien käytettävyyteen

Lähteitä

Luku 4: Kirjoita silmäiltävästi

Silmäiltävyyden perusohjeet

Tekstit, lukeminen ja katsominen

Olemme enemmän katsojia kuin lukijoita

Voisiko kaiken tiedon esittää kuvina?
Ihmiset lukevat, jos heitä kiinnostaa tarpeeksi
Esimerkki: Palvelujen käyttöehdot
Havaitsemisen teoriaa
F-malli: Näin lukijan katse pyyhkii tekstiä
Visuaalinen hierarkia määrää, mihin katse pysähtyy
Tärkeä tieto ei saa häipyä taka-alalle
Käytännön ohjeita: Näin kirjoitat silmällävää tekstiä
Ohje 1. Panosta pääotsikkoon
Viisi vinkkiä pääotsikon kirjoittamiseen
Lausemuotoinen otsikko vai nimeävä aiheotsikko?
Tutkimus: Otsikon tuoma konteksti auttaa ymmärtämään ja muistamaan
Ohje 2. Sijoita tärkein alkuun
Mene suoraan asiaan
Aloita myös lyhyet tekstit tärkeimmällä asialla
Esimerkki: Mitä sivulla on tarkoitus tehdä?
Ohje 3. Käytä väliotsikoita
Viisi vinkkiä väliotsikoiden käyttöön
Esimerkki: Näin väliotsikot helpottavat silmäilyä
Ohje 4. Kirjoita lyhyitä ja jäsenneiltyjä kappaleita
Ohje 5. Korosta valikoivasti
Ohje 6. Kerro tieto siellä, missä tietoa tarvitaan
Hyödynnä sivupohjan elementtejä
Ohje 7. Hyödynnä luettelmaa
Lisäjäsennystä numeroinnilla
Eksyttävä vai muistiinpainuva tekstimaisema?
Verkkosivujen vakiopohja tarjoaa tutun tekstimaiseman
Lähteitä

Luku 5: Kirjoita ymmärrettävästi

Ymmärrettävyyden perusohjeet
Näin käytät perusohjeita
Ymmärrettävyyden teoriaa
Johdanto: Tiedätkö liikaa ollaksesi ymmärrettävä?
Luetun ymmärtäminen on mielentoimintojen yhteispeliä
Kaksoiskoodusteoria selittää ymmärtämistä
Käytännön ohjeita: Näin kirjoitat ymmärrettävää tekstiä
Teema 1. Kytke teksti lukijan maailmaan
Ohje 1. Käytä sanoja, joita lukijakin käyttäisi
Ohje 2. Kirjoita konkreettisesti
Ohje 3. Vältä lyhenteitä
Ohje 4. Selitä!
Ohje 5. Vertaa ja vertaile
Teema 2. Kirkasta tekstin logiikkaa

Teoriaa: Tarinan muoto on ymmärryksen muoto

Esimerkki: Tiedote, joka kaatoi pankin

Ohje 1. Kerro kaikki päättelyyn tarvittava

Ohje 2. Kirjoita näkyväksi, kuka tai mikä tekee

Ohje 3. Kerro, miten virkkeen sisällä asiat liittyvät toisiinsa

Ohje 4. Kytke peräkkäiset virkkeet yhteen

Teema 3. Kevennä tekstin annoskokoa

Mitä tekstistäsi hahmottuu sekunnissa?

Ohje 1. Käytä kevyitä sanoja ja sanamuotoja

Ohje 2. Kirjoita lyhyitä lauseita ja virkkeitä

Ohje 3. Muotoile ajatukset selkeiksi

Lähteitä

Luku 6: Käytä sopivaa sävyä

Vinkki- ja tarkistuslista sävyongelmien välttämiseen

Kirjallisen viestinnän sävy

Mitä organisaation äänensävyllä tarkoitetaan?

Viestinnällä voi tavoitella erottumista ja näkyvyyttä

Sävyllä voi pyrkiä vahvistamaan asiakassuhdetta

Kenen näkemys sävyasioista on oikea?

Läheisyys lämmittää, mutta tuttavallinen puhetapa voi myös etäännyttää

Suomalaiset arvostavat asiallisuutta – mutta mitä se on?

Vinkki: Näin voit määritellä organisaation äänensävyä

1. Valitse 3–4 organisaatiota kuvaavaa ominaisuutta

2. Tutki, mitkä tekstin piirteet liittyvät valitsemiisi ominaisuuksiin

3. Kirjoita havaintosi linjauksiksi

Käytännön ohjeita: Näin kirjoitat lähestyttävää, ystävällistä ja arvostavaa tekstiä

Teema 1. Puhu lähestyttävästi

Ohje 1. Puhu lukijalle sinä-muodossa

Ohje 2. Sinuttele myös yritysasiakasta

Ohje 3. Puhu organisaatiosta me-muodossa

Teema 2. Vältä vieraannuttavaa kieltä

Ohje 1. Sano asiat tavallisesti

Ohje 2. Karta paperinmakuisia sanoja: mikäli, tulee tehdä, toimesta, puitteissa...

Ohje 3. Vältä organisaatiolähtöistä kieltä

Ohje 4. Karsi ontot ja ontuvat fraasit

Teema 3. Kirjoita empaattisesti ja arvostavasti

Ohje 1. Sanoita sopivasti pyynnöt ja kehotukset

Ohje 2. Valitse viisaasti kepeyden ja muodollisuuden välillä

Ohje 3. Puhu ihmisistä kunnioittavasti

Lähteitä

Hakemisto